

Organizacija Zero Waste Europe je nastala z namenom krepitve vloge skupnosti pri razmisleku o odnosu do lastnih virov. V vedno večjem številu regij, civilnih iniciativ, podjetij in občin sprejemajo pomembne korake v smeri do družbe brez odpadkov.

ŠTUDIJA PRIMERA #7

Junij 2016

ZGODBA PARME

Odličen primer prehoda s tradicionalnega sistema ravnanja z odpadki na sistem Zero Waste v samo 4 letih. Ključ uspeha Parme: politična volja, vključenost civilne družbe in strategija, ki temelji na zmanjševanju mešanih odpadkov.

Parma je mesto v severni Italiji v deželi Emilija - Romanja. Mesto je dobro poznano po hrani in kakovosti življenja. A po drugi strani celotna dežela ustvari največ odpadkov v Italiji: 636 kg na osebo v letu 2014. To je približno 150 kg nad italijanskim povprečjem in 160 kg nad evropskim povprečjem. Dežela reciklira skupno 58,2 % vseh komunalnih odpadkov, kar pomeni, da se 274 kg odpadkov na osebo še vedno odlaga na odlagališčih ali sežge v sežigalnicah - kar je za 15 kg več od evropskega povprečja. K sreči se položaj spreminja z mestom Parma, ki vodi prehod dežele v družbo brez odpadkov.

S 190.284 prebivalci je bila Parma v podobnem položaju kot preostala dežela: ločeno zbiranje je kar nekaj let stagniralo na okvirno 45 % in nastale količine odpadkov so bile precej visoke. To je spodbudilo pokrajino in deželo, da je leta 2013 v Parmi predlagala izgradnjo sežigalnice s kapaciteto 180.000 ton komunalnih odpadkov letno.

Družbeno gibanje

Predlog za gradnjo sežigalnice odpadkov je vzbudil pomisleke prebivalcev Parme, večinoma ljudi iz lokalne Zero waste skupine GCR (Gestione Corretta Rifiuti e Risorse - *Pravilno ravnanje z odpadki in viri*). Poleg ozaveščanja javnosti glede problemov, povezanih s sežiganjem odpadkov, so se člani GCR aktivno zavzeli za alternativne načine ravnanja z njimi ter pozvali Parmo, naj raje sprejme Zero Waste strategijo.

Potreba po novem modelu upravljanja z odpadki je zahvaljujoč civilnemu gibanju postala ključni element lokalnih volitev leta 2012. Preobrat se je zgodil, ko je GCR organizirala več razprav, na katerih so kandidati za župana bili primorani pojasniti svoje načrte glede ravnanja z odpadki in pojasniti stališča glede tega, ali je sežigalnica zares potrebna ali ne.

Nova vlada v Parmi

Volitve so odnesle župana, ki je zagovarjal sežigalnico in prinesle novega, ki je obljubil zaustavitev njene gradnje in se zavezal, da bo Parma postala Zero Waste mesto. Na mesto svetnika za okolje je postavil Gabriela Follija, nekdanjega aktivista GCR in tako v postopek vključil tudi civilno družbo.

Kljub županovi zavezi projektu Zero Waste, je bila gradnja sežigalnice že v teku in mesto zaradi pogodb in porabljenih sredstev ni moglo preprečiti nadaljevanja projekta. Aldo Caffagnini iz GCR je zgodbo povzel takole: »Izgubili smo bitko za ustavitev gradnje

sežigalnice, vendar nam je uspelo dobiti vojno, saj smo uspešno spremenili sistem in dokazali, da sežigalnice ob uspešni implementaciji Zero Waste strategije niso potrebne.«

»Izgubili smo bitko za ustavitev gradnje sežigalnice, vendar smo uspeli dobiti vojno in spremeniti sistem.«

Po izvolitvi je mestna vlada pričela z oblikovanjem Zero Waste strategije. Nastala je v procesu javnih srečanj in posvetovanj s prebivalci, ki so prispevali k oblikovanju boljšega sistema. Mestni svet je takšna posvetovanja pripravil posebej tudi za skupnosti, ki ne govorijo italijansko.

Prvi koraki

Novembra 2012 je Parma ločeno zbrala 48,2 % odpadkov, večinoma preko zabojnikov na ulicah. Zbiranje od vrat do vrat se je uporabljalo zgolj v majhnem obsegu in ni zajemalo ločenega zbiranja bio odpadkov. Stroški odstranjevanja so bili visoki, prihodek od recikliranja pa nizek. Čeprav je bilo ločeno zbiranje nekoliko nad italijanskim povprečjem, so imeli za izboljšanje učinkovitosti še dovolj prostora.

Podobno kot ostala mesta, je tudi Parma Zero Waste strategijo pričela z izboljševanjem ločenega zbiranja odpadkov tako, da je vzpostavila zbiranje od vrat do vrat in ločeno zbiranje bio odpadkov.

Mesto je nov sistem pričelo uvajati v mestnem jedru, nakar ga je razširilo na celotno mesto. Čeprav se sliši nenavadno, je bila prav potreba po ločenem zbiranju bio odpadkov v središču mesta vzvod za prestrukturiranje celotnega sistema.

Leto in pol kasneje so vsa okrožja zbirala štiri odpadkovne tokove (bio, papir in karton, lahka embalaža in mešani odpadki).

Ločeno zbiranje od vrat do vrat so uvajali skupaj z ločnim zbiranjem stekla in lahke embalaže (plastika in kovine) na dve različni frakciji.

Tovrsten model je v Italiji pogost, saj omogoča operativno in stroškovno optimizacijo sistema.

V prvih korakih je mestnemu svetu uspelo k sodelovanju pritegniti komunalno podjetje Iren, ki je sodelovalo pri prenovi sistema zbiranja odpadkov.

Čeprav je Iren tudi lastnik sežigalnice in je podjetje skrbelo za komunalne odpadke v Parmi še pred spremembo strategije, je prehod k Zero Waste pritegnil zanimanje zaposlenih v podjetju in jih motiviral za izboljšave sistema. Podjetje Iren skrbi tudi za odpadke v drugih prestolnicah v pokrajini, a zaradi pomanjanka politične volje tam rezultati ostajajo nespremenjeni.

Ločeno zbiranje

Zabojniki ob cesti so namenjeni samo steklu in odpadkom z vrta (zeleni odrez).

Od leta 2014 dalje imajo prebivalci Parme sistem zbiranja odpadkov od vrat do vrat. Sistem ločenega zbiranja je moduliran glede na gostoto prebivalstva v soseskah. Zbiranje bioloških odpadkov je v starem mestnem jedru pogostješe kot v stanovanjskih naseljih. Namesto veder imajo na obrobju mesta za bio odpadke večje, 120 litrske zabojnike, medtem ko v središču mesta mešane ostanke zbirajo v 50 litrskih vrečah.

Druga večja razlika je v tem, da v mestnem jedru odpadke

pobirajo ponoči, v stanovanjskih naseljih pa zjutraj.

Zeleni odrez in steklo se zbirajo v obcestnih kontejnerjih. Vrtne odpadke so na tak način v predelih z majhno gostoto prebivalstva zbirali že prej. Steklo pa so tako pričeli zbirati ločeno od lahke embalaže po uvedbi novega sistema. Prejšnji več-materialni model zbiranja stekla skupaj s plastiko in kovinami je povzročal precej preglavic, še posebej zaradi nečistoč, težjega sortiranja po zbiranju (ki je povzročalo visoke stroške) in višjih stroškov prevoza.

Potrebno je poudariti, da vsaka sprememba sistema naleti na izzive in postopki potrebujejo nekaj časa, preden se jih uspe optimizirati. V Parmi so izvajalci ločenega zbiranja in prostovoljci poskrbeli, da je ločeno zbiranje teklo kot predvideno. Kmalu po implementaciji novega sistema so se drastično zmanjšali problemi, ki so se pojavljali ob spremembi (npr. prava vrsta vrečke ali čas zbiranja). Komunalno podjetje še vedno nadzira sistem in obenem skrbi za ustrezno komunikacijo z uporabniki.

Od zadnjega starega zabojnika so se poslovili s pogrebom. © Città di Parma 2014.

Plačaj, kolikor odvržeš

Še ena bistvena sprememba, ki so jo pred kratkim uvedli v sistem, je shema »plačaj, kolikor odvržeš« (PAYT), kjer se odvoz računa glede na to, koliko odpadkov gospodinjstvo ustvari.

Račun za gospodinjstva je razdeljen na dva glavna elementa: fiksni del, ki je odvisen od števila članov ter površine (m²) stanovanja in variabilni del, ki je odvisen od količine mešanih ostankov odpadkov (računa se število odvozov) in kompostiranja doma.

Fiksni strošek pokriva minimalno število odvozov mešanih ostankov na gospodinjstvo, ki je namenjeno kritju fiksnih stroškov upravljanja sistema in tako sočasno preprečuje divje odlaganje in smetenje. Dodatni odvozi znašajo 0,7 € na vrečo, 1,4 € na vedro in 4,2 € na zabojnik. Kot pozitivna spodbuda pa imajo gospodinjstva 12 % popust, če kompostirajo doma. Gospodinjstva, ki uporabljajo plenice, so oproščena dodatnih stroškov odvoza odpadkov.

Po implementaciji sistema se je **odvoz mešanih odpadkov zmanjšal, obenem pa ob vsakem odvozu le 25 % prebivalcev postavi zabojnike na mesta za odvoz.**

Prožen sistem

Občina je uvedla dva ključna elementa prožnosti, in sicer pobiranje od vrat do vrat ter eko postaje in eko vozilo. Slednja dva dopolnjujeta sistem pobiranja od vrat do vrat, saj omogočata boljše prilagajanje specifičnim potrebam meščanov.

Eko postaje

Eko postaja je majhen kiosk z osmimi okni (štirje na vsaki strani), kjer lahko oddajo reciklažne materiale in mešane odpadke 24/7 tudi tisti, ki zamudijo redni odvoz.

Sistem je računalniško voden in dostopen le preko uporabniške kartice. Reciklažni materiali se pobirajo brezplačno, mešani ostanki pa stanejo toliko, kot redni odvoz: 0,7 € za 40 l. Znesek se avtomatsko doda k redni položnici. V samem kiosku se nahaja 8 zabojnikov na kolesih, ki se dnevno prazniijo.

V začetku leta 2016 so bile na obrobju Parme postavljene 4 eko postaje, dodatne 4 postaje bodo predvidoma postavljene do konca 2016.

Eko postaja. ©GSA Igiene

Letak s potjo in urnikom eko vozila

Eko vozilo

Eko vozilo deluje v mestnem jedru, in sicer podobno kot avtobus. Ima svoje linije in postaje. Prebivalci so o njih obveščeni in tja lahko prinesejo svoje odpadke. Eko vozilo deluje le v dneh, ko ni rednega odvoza odpadkov.

Eko vozilo se na vsaki postaji ustavi bodisi za pol ure ali za dve uri ter sprejema dve vrsti odpadkov: lahko embalažo in mešane ostanke. V centru mesta ima namreč vsako gospodinjstvo na voljo zabojnike za zbiranje samo teh dveh frakcij. Za ostale odpadke ima vsak stanovanjski kompleks zabojnike na kolesih in se tako oddaja drugih vrst odpadkov lahko organizira znotraj stanovanjske zgradbe.

Vreče z mešanimi odpadki se pri uporabi eko vozila prav tako zaračunajo 0,7 € in s pomočjo nalepke na vreči se lahko določi, kateremu gospodinjstvu pripadajo.

Eko vozila služijo kot oglasni prostor ter vir informacij prebivalcem glede ravnanja z odpadki.

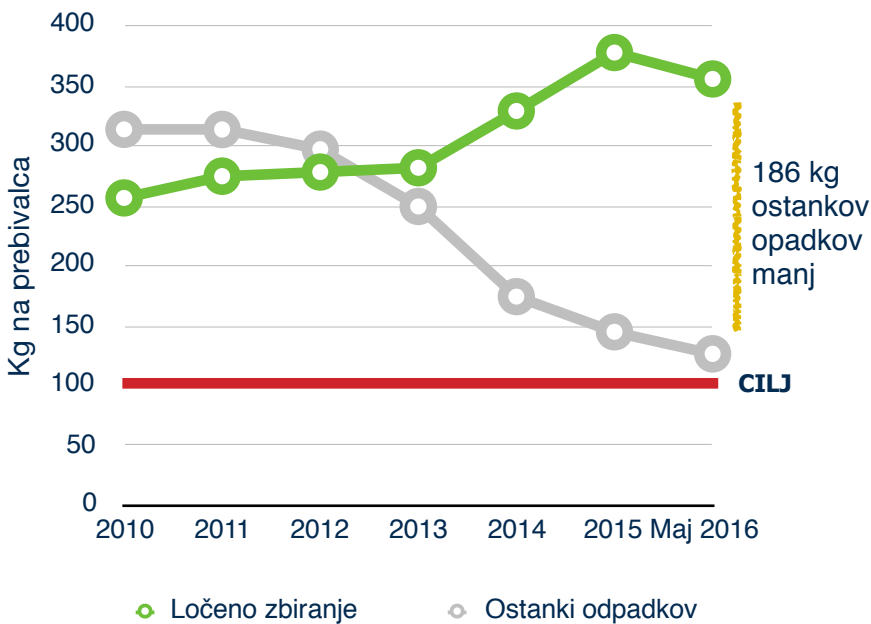
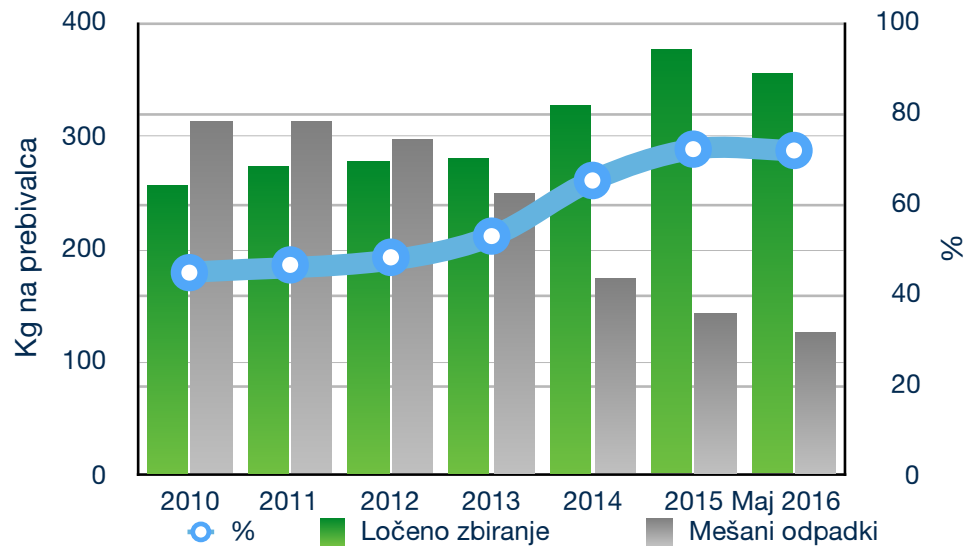
Čeprav ti vzvodi omogočajo prožnost sistema, je potrebno dodati, da predstavljajo zelo majhen delež vseh zbranih odpadkov v Parmii (manj kot 1 %). Vsak dan eko postaje uporabi v povprečju 20 ljudi.

Eko vozila in eko postaje niso bile del prvotnega načrta in so jih dodali šele po prvih korakih prehoda na nov sistem zato, da so se izognili potencialnim konfliktom s prebivalci glede zbiranja od vrat do vrat ter zato, da so zagotovili prožnost sistema.

Rezultati

Rezultati Parme so izjemni z vseh zornih kotov. V samo 4 letih in pol je Parmi uspelo znižati količine nastalih odpadkov za 15 % ter vidno povečati ločeno zbiranje: od 48,5 % v letu 2011 do 72 % leta 2015. Prav tako se je zmanjšala količina mešanih odpadkov in sicer iz 283 kg na prebivalca v letu 2011, na 117 v 2015. To pomeni za 186 kg manj ostankov odpadkov na prebivalca ali 59 % padec v 4 letih.

LOČENO ZBIRANJE ODPADKOV V PARMU 2010-2015

Potrebno je omeniti, da je bil sistem »plačaj, kolikor odvržeš« vpeljan šele v drugi polovici 2015 in torej deluje šele nekaj mesecev. Občina predvideva, da bodo do konca leta 2016 znižali mešane odpadke pod 100 kg na prebivalca ter dosegli 80 % ločenega zbiranja.

Zbrani podatki prvih petih mesecev leta 2016 kažejo na nadaljni padec količin mešanih odpadkov (126 kg na prebivalca) in na nižanje skupnih količin nastalih odpadkov (497 kg na prebivalca).

Ne le več, ampak boljše recikliranje

Nova shema ločenega zbiranja se je izkazala za uspešno. Ne le zaradi rezultatov, povezanih z ločenim zbiranjem in zniževanjem količin mešanih odpadkov, pač pa tudi zato, ker so uspeli občutno znižati onesnaženost vseh odpadkovnih tokov, kar pomeni višjo kakovost zbranih materialov. Onesnaženost zbrane frakcije lahke embalaže je padla na 7 %, papir in karton sta onesnažena med 1 % in 2 %, steklo med 1 % in 3 % ter organski odpadki med 3 % in 5 %. To omogoča kakovostno recikliranje, ki je osnovni predpogoj za vsako gospodarstvo, ki želi zapreti snovne kroge.

Zero waste se plača

Novi sistem ravnanja z odpadki Parmi ni prinesel le okoljskih prednosti, temveč tudi znižanje skupnih stroškov sistema za 450.000 evrov letno.

Čeprav so se stroški dela pri odvozu odpadkov povečali zaradi zbiranja od vrat do vrat, pa so se zato povečali prihodki od prodaje kakovostnejših materialov za recikliranje, in sicer iz 0,8 milijona evrov na 1,3 milijona evrov v letu 2014. Letni stroški odlaganja odpadkov so se znižali za skoraj 3,5 milijona evrov. V primerjavi s klasičnim sistemom ravnanja z odpadki se je znova pokazalo, da Zero Waste pomeni manj stroškov za lokalni proračun in manj stroškov za prebivalce.

	2013	2014	Razlika
Zbiranje in prevoz mešanih odpadkov	5.300.099	6.868.191	1.568.092
Obdelava ostankov odpadkov	9.050.214	5.563.844	-3.486.370
Ločeno zbiranje	14.063.648	15.049.744	986.096
Obdelava in recikliranje	1.957.782	2.752.128	794.346
Prihodki recikliranja	-805.295	-1.340.000	-534.705
Pometanje cest in druge storitve	5.908.646	6.127.451	218.805
SKUPAJ	35.475.094	35.021.358	-453.736

Poleg prihrankov, se je s prehodom od odvoza obcestnih zabojnikov k zbiranju odpadkov od vrat do vrat, skokovito povečalo število s tem neposredno povezanih delovnih mest in sicer s 77 zaposlitev pred spremembo sistema, na 121 delovnih mest v letu 2015.

Zero waste na ravni dežele Emilija-Romanja?

Poleg uspeha v Parmi je Zero Waste aktivistom uspelo doseči še spremembo zakonodaje na ravni dežele Emilija-Romanja tako, da določa cilje, ki so višji od državne in evropske zakonodaje (25 % zmanjšanja nastalih odpadkov, 73 % ločenega zbiranja in 70 % dejanskega recikliranja). S tem so spodbudili napredno ravnanje z odpadki tudi v drugih mestih, saj bodo tista, ki zaostajajo, kaznovana preko sistema bonusov in malusov.

Deželni sistem spodbud je Parmi že prinesel 710.000 € zaradi manjših količin mešanih odpadkov, prav tako je Parma edina prestolnica regije Emilia Romanja, ki je na tak način pridobila dodatna sredstva. V Parmi so tako Zero Waste aktivisti kot občina prepričani, da bosta nova zakonodaja in dober zgled Parme prispevali k širjenju Zero Waste strategije na celotno deželo, čeprav oblasti na tej ravni še vedno podpirajo sežigalnice.

Pogled v prihodnost

Po spodbudnem uspehu želi Parma nadaljevati z izboljšavami sistema. Mesto pričakuje, da bo doseglo cilj 80 % ločenega zbiranja ter mešane odpadke znižalo pod 100 kg na prebivalca do konca 2016. Nastajajo že številne nove ideje, načrti in cilji:

- Konec aprila 2016 so poleg zbirnega centra odprli nov center ponovne uporabe, katerega končni cilj je družabno središče, kjer bodo izdelkom dali novo življenje in s tem odprli nova delovna mesta ter omogočili izvajanje izobraževalnih programov.
- Odvoz mešanih odpadkov želijo spremeniti v sistem odvoza na zahtevo, s čimer bi dodatno optimizirali prevoz.
- Zeleni odrez in steklo bi lahko zbirali in odvažali posebej in zeleni odrez tudi posebej zračunavali kot dodatek k osnovnim storitvam.
- Eden izmed mestnih vrtcev bo še leta 2016 začel uporabljati pralne plenice. Namen je razširiti prakso v preostale vrtce v mestu in promovirati uporabo plenice za večkratno uporabo med straši.

**Napisal Ferran Rosa,
Zero Waste Europe
Junij 2016**

Zero Waste Europe se za finančno podporo zahvaljuje Evropski uniji. Publikacija odraža stališča Zero Waste Europe in ne stališč financerja. Financer ni odgovoren za nobeno morebitno uporabo informacij, objavljenih v tej publikaciji.

Viri:

Mestni svet Parme (www.comune.parma.it)

Iren (www.irenambiente.it)

Informacije

www.zerowasteurope.eu
www.facebook.com/ZeroWasteEurope

Kontakt:

info@zerowasteurope.eu
[@zerowasteurope](https://twitter.com/zerowasteurope)